

Titia van der Tuuk, feministe van het eerste uur

► Internationale Vrouwendag op 8 maart

T ZANDT Op 8 maart is het Internationale Vrouwendag. Nederland organiseerde de eerste vrouwendag in 1912 en waarschijnlijk was Titia van der Tuuk uit 't Zandt daarbij. Titia Klasina Elisabeth van der Tuuk (1854-1939) werd op 't Zandt geboren. Haar vader, hervormd plattelandspredikant, stierf toen zij dertien was. Moeder voedde haar kinderen vervolgens in Groningen vrij op en gaf hen de ruimte om een eigen mening te vormen. Titia volgde een opleiding tot onderwijzers en in 1874 ging ze in Borculo lesgeven. In hetzelfde jaar zou haar leven een andere wending nemen: Titia leerde het werk van Multatuli kennen, de bakermat voor het opkomende feminisme. In zijn werk propageerde hij rond 1860 vrijheid van denken en doen, óók voor de vrouw. Titia, geïnspireerd, ontwikkelde progressieve ideeën en correspondeerde jarenlang met de schrijver.

Vrijdenkster

De kritische domineesdochter verklaart in 1877 trots dat ze het geloof heeft afgezworen. Zij komt in contact met Vrijdenkersvereniging De Vrije Gedachte. Een groep jonge socialisten, waaronder De Heldt, Domela Nieuwenhuis, Aletta Jacobs en Elise Haighton die in hun blad De Dageraad drie belangrijke onderwerpen aan de orde stellen: de scheiding van kerk en staat, de sociale kwestie en de vrouwenkwestie. Titia treedt steeds meer op de voorgrond, houdt lezingen, schrijft in De Dageraad en houdt krachtige pleidooien tegen de ondergeschikte plaats van de vrouw in de

Kritische domineesdochter uit 't Zandt zweert het geloof af

maatschappij en haar onmondigheid voor de wet. Zij is niet alleen atheïste maar ook feministe geworden. Elise Haighton, Aletta Jacobs en Titia van der Tuuk worden wel de Drie Dageraadfeministen genoemd.

Feministe

In 1882 protesteert zij bij de school waar zij dan werkt, omdat zij minder verdient dan lager gekwalificeerde collega's, maar krijgt te horen dat 'Iemand die Dageraadsbijeenkomsten bijwoont en zo haar naam te grabbel gooit, niet voor salarisverhoging in aanmerking komt.'

Van der Tuuk (links) ca. 1885. – Foto: Bruining, Arnhem

Zij neemt ontslag en verhuist weer naar Groningen, waar ze actief blijft in de voorhoede van het feministische

front.

In 1885 volgt zij Haighton op in het bestuur van De Dageraad. Vrij te denken, het

altijd opnieuw ter discussie stellen van argumenten gebaseerd op traditie, overlevering en heilige huisjes is het motto. Tientallen jaren blijft Titia zich inzetten voor seksuele hervorming, kiesrecht, gelijke beloning en voert zij actie tegen legalisering van de prostitutie.

Rein leven

Kort na 1900 treedt ze toe tot de Rein Leven Beweging, die vond dat liefde ongeacht de sekse vrij moest zijn van de dwang van de lust, homoseksuelen de ruimte gaf en voorstander was van het vrije huwelijk en ongehuwd moederschap. Maar Rein Leven was meer: vegetarisch eten, niet roken, niet drinken, dagelijkse lichaamsstrainingen, koude baden, naakt zonnen, en dat liefst gemeenschappelijk.

Deze levensbeschouwing blijft Titia, samen met haar vriendin met wie zij sinds 1897 in verschillende plaatsen in het land samenwoont, tot haar dood aanhangen. Zij sterft op 84-jarige leeftijd in Zeist en laat zich, als vriendin, cremieren.

Emmy Wagenaar Hummelinck

In deze rubriek vertelt De Verhalen van Groningen verhalen uit jouw streek. Meer weten of een uitgebreider artikel lezen? Kijk dan op www.deverhalen.vangroningen.nl/regio ■

**DE VERHALEN
VAN GRONINGEN**